

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

До початку повномасштабного вторгнення туристичний бізнес в Сумській області розвивалася динамічно. З кожним роком з'являлися нові туристичні атракції, розроблялися туристичні маршрути, високої популярності набував сільський туризм, вдосконалювалася готельно-ресторанна база. Однак, під час війни та окупації Сумської області російськими військами, багато туристичних локацій було знищено, а більшість об'єктів туристичного бізнесу повністю або частково припинили свою діяльність.

Ключові слова: туризм, туристичний бізнес, Сумська область.

Before the start of the full-scale invasion, the tourism business in the Sumy region developed dynamically. Every year, new tourist attractions appeared, tourist routes were developed, rural tourism gained high popularity, and the hotel and restaurant base was improved. However, during the war and the occupation of the Sumy region by Russian troops, many tourist locations were destroyed, and most of the tourist business facilities completely or partially ceased their activities.

Keywords: tourism, tourism business, Sumy region.

Туристичний бізнес можна впевнено віднести до основних галузей економіки нашої країни. Паралельно з розвитком туристичної галузі розвивається транспортна інфраструктура, покращується екологічний стан навколишнього середовища поблизу туристичних підприємств та рекреаційних зон, міська та комунальна інфраструктура.

Однак слід відзначити що дана галузь досить вразлива до криз різного походження, таких як стихійні лиха, епідемії, соціально-економічні та політичні кризи, воєнні конфлікти, все це призводить до дисбалансу в середині країни. Все це вказує на те, що туристичний бізнес з початком повномасштабного вторгнення зазнав краху. Так як Сумська область є прикордонною територією, то більшість туристичних фірм вимушені були закритися, або вести свою діяльність із за кордону. Більшість туристичних пам'яток було зруйновано, а деякі міста нашої області і до сьогодні зазнають обстрілів. Попри військові дії, які продовжуються, та встановлені обмеження, туристичний сектор продовжує працювати в безпечних містах, де не ведуться активні бойові дії [3].

До повномасштабного російського вторгнення туристична сфера в Сумській області розвивалася динамічно. Можна було спостерігати нові туристичні атракції, розроблялися туристичні

маршрути, активно розвивався сільський, подієвий туризм та ін. Однак, під час війни та окупації Сумської області, російськими військами більшість туристичних локацій було знищено, або ж вони призупинили свою діяльність. Незважаючи на це, не весь туристичний бізнес не зупинив свою діяльність.

Після того як російські війсь покинули територію області ми можемо спостерігати наступні зміни. Дуже знизився попит на відвідування визначних туристичних місць, атрактивні туристичні об'єкти перестали функціонувати або приймати туристів більшість туристичних агент зачинені або паралельно займаються додатковою діяльністю, знизився рівень платоспроможності населення. Але в свою чергу активізувалася співпраця між волонтерами, громадами та представниками туризму, збільшився потік переселенців та їх зацікавленість до місцевих туристичних об'єктів.

Також є цілий ряд проблем який унеможлиблює на повну силу розвиватися і відновлювати туристичний бізнес. Туристичні об'єкти, з якими був пов'язаний бізнес, потрапили в зону окупації або активних бойових дій і стали недоступними; довелося повністю переорієнтувати свою діяльність з туристичної діяльності на інше спрямування; партнери по туристичній діяльності припинили своє функціонування або не приймають туристів; емоційне виснаження працівників та їх моральна неготовність працювати в сфері послуг; тимчасове призупинення туристичної діяльності через низький попит; працівники вимушені дули виїхати за кордон; працівники були призвані на службу до ЗСУ; довелося повністю припинити функціонування через відсутність економічної рентабельності [2].

Але для того щоб туристичному бізнесу функціонувати та повністю не занепасти, потрібно пристосуватися до умов сьогодення. Слід звернути увагу на обмеження, які діють під час війни. Їх повинні враховувати не тільки туристи, а й туристичні компанії. Формування маршрутів з урахуванням розташування бомбосховищ. Туроператори та екскурсоводи, які складають екскурсійні маршрути, повинні враховувати, що в разі повітряної небезпеки туристам мають бути доступні бомбосховища. Планування туристичних мандрівок відповідно до дії комендантської години. З метою підтримання правопорядку в умовах воєнного стану у всіх областях України встановлена комендантська година. Як правило, вона діє з 23.00 до 05:00. Саме тому планування відпусток чи відвідин тих чи

інших локацій має відбуватися з урахуванням цієї вимоги. Дотримання заборон, до яких відносяться прогулянки та екскурсії біля об'єктів критичної чи військової інфраструктури, проведення масових заходів, відпочинку у прифронтових зонах та подорожі по територіях, які знаходяться чи були в окупації [1].

Отже можна зробити певні висновки. Наша область має значний туристичний потенціал. Незважаючи на складну ситуацію в туристичній галузі в післявоєнний час вона повинна стати ключовою у стратегії економічного відновлення. Однак працювати та підтримувати туристичний бізнес потрібно вже сьогодні. Вести перемовини зі світовими готельними мережами щодо їх виходу в Україну, підготувати масштабну маркетингову кампанію для зовнішніх ринків, розробити туристичні програми по місцям військової слави ЗСУ, працювати над відновленням туристичної інфраструктури, просувати нестандартні формати туризму.

Список використаних джерел:

1. Зарубіна А., Сіра Е., Демчук Л. Особливості туризму в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. №41. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-14>
2. Малиута Л., Королук С. Перспективи післявоєнного відновлення внутрішнього туризму в Україні, *Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, діджиталізація та інновації: збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 23–24 листопада 2022 р.)*. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2022. С. 156-159. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/39813/2/ICBuTS_2022_Maliuta_L-Prospects_for_the_post_156-159.pdf.
3. Роїк О. Р., Недзвецька О. В. Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія : Економічні науки. 2022. Випуск 46. С. 11–15.